

EUROPSKA SOCIJALNA POVELJA

**EUROPSKA
SOCIJALNA POVELJA**

Centar za razvoj neprofitnih organizacija

Zagreb 1996.

Naslov izvornika:

The European Social Charter
Directorate of Human Rights
Strasbourg, Council of Europe, 1992

La Charte sociale européenne
Direction des droits de l'homme
Strasbourg, Conseil de l'Europe, 1992

Europska socijalna povelja prevedena je
na temelju uvida u oba izvornika, na
engleskom i francuskom jeziku

ISBN 953-97092-0-2

Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zagreb
CIP - Katalogizacija u publikaciji

UDK 364 (4)
061.235 (4); 364

COUNCIL of Europe (Strasbourg)
Europska socijalna povelja. - Zagreb : Centar za razvoj
neprofitnih organizacija, 1996. - 78 str. : 22 cm

Prijevod djela: The European Social Charter / Council of
Europe, Strasbourg

ISBN 953-97092-0-2

970122030

SADRŽAJ

Uvod	5
TEKST POVELJE	9
Preambula	11
I. dio (ciljevi)	12
II. dio (odredbe koje jamče uživanje prava definiranih u I. dijelu).....	14
III. dio (obveze koje ugovorne stranke trebaju ispuniti)	28
IV. dio (mjere radi nadzora primjene Povelje)	29
V. dio (završne odredbe)	33
Aneks Socijalnoj povelji.....	39
DODATNI PROTOKOL EUROPSKOJ SOCIJALNOJ POVELJI.....	43
Aneks Protokolu	55
PROTOKOL O IZMJENAMA EUROPSKE SOCIJALNE POVELJE.....	59
DODATNI PROTOKOL EUROPSKOJ SOCIJALNOJ POVELJI KOJIM SE USPOSTAVLJA SUSTAV KOLEK- TIVNIH ŽALBI.....	69

Uvod

Kada je 1949. odlučeno da se osnuje Vijeće Europe, buduće države članice te organizacije izričito su se obvezale da će poštovanje ljudskih prava i temeljnih sloboda biti uvjetom i ciljem njihova pothvata.

Europska konvencija o ljudskim pravima, koja je u tom području prvi međunarodni ugovor zaključen u okviru Vijeća Europe, instrument je koji ne samo osigurava djelotvornu zaštitu temeljnih prava i sloboda nego također uspostavlja pravosudni mehanizam koji je kadar jamčiti njihovo poštovanje; međutim, Konvencija se odnosi samo na građanska i politička prava.

Europska socijalna povelja ekvivalent je Europske konvencije o ljudskim pravima u području ekonomskih i socijalnih prava; Povelja je otvorena za potpisivanje u Torinu 18. listopada 1961., a na snagu je stupila 26. veljače 1965., nakon što ju je ratificiralo pet država.

Socijalna povelja jamči, bez diskriminacije, uživanje sljedećih temeljnih prava:

- prava na rad,
- prava na primjerene uvjete rada,
- prava na sigurne i zdrave uvjete rada,
- prava na pravičnu plaću za rad,
- prava na organiziranje,
- prava na kolektivno pregovaranje (uključujući i pravo na štrajk),
- prava djece i mladeži na zaštitu,
- prava zaposlenih žena na zaštitu,
- prava na profesionalno usmjeravanje,

- prava na profesionalnu izobrazbu,
- prava na zdravstvenu zaštitu,
- prava na socijalnu sigurnost,
- prava na socijalnu i medicinsku pomoć,
- prava na korištenje socijalnih usluga,
- prava tjelesno ili duševno oštećenih osoba na profesionalnu izobrazbu i na profesionalnu i socijalnu rehabilitaciju,
- prava obitelji na socijalnu, pravnu i ekonomsku zaštitu,
- prava majke i djeteta na socijalnu i ekonomsku zaštitu,
- prava na obavljanje plaćene djelatnosti na teritoriju ostalih ugovornih stranaka,
- prava radnika migranata i njihovih obitelji na zaštitu i pomoć.

Očito je da je socijalna razina većine zemalja članica Vijeća Europe dosta visoka tako da se na njihovom teritoriju prava proklamirana u Povelji već široko poštuju. Ipak, razlike u važećim sustavima i poteškoće usklađivanja prakse zemalja koje imaju pisano pravo i onih koje se služe običajnim pravom, ili između zemalja koje su više i onih koje su manje industrijalizirane, primorale su autore Povelje da predvide da u početnom razdoblju države ugovornice nisu obvezne prihvatiti sve odredbe, nego samo neke od njih, među kojima najmanje pet iz skupine sedam članaka koja se smatra "obveznom jezgrom".

Ova povelja, kao i Europska konvencija o ljudskim pravima, također uspostavlja sustav međunarodnog nadzora njene primjene od država ugovornica, ali taj sustav nema pravosudni karakter. Povjeren je četirima europskim nadzornim tijelima i temelji se na dvogodišnjim izvješćima koje su vlade država ugovornica dužne dostavljati Vijeću Europe. U tom sustavu nadzora važna je uloga dodijeljena organizacijama zaposlenika i poslodavaca. Taj sustav funkcionira već dugi niz godina i već

je doveo do važnih poboljšanja u zakonima, propisima i praksi zemalja na koje se odnosi.

Na tim posve pozitivnim rezultatima temelji se nada da će Europska socijalna povelja i u budućnosti, sa svojim vlastitim dinamizmom, pridonijeti stvarnom i postupnom podizanju razine socijalne zaštite u Europi.

*
* *

Dana 5. svibnja 1988. otvoren je za potpisivanje državama ugovornicama Dodatni protokol Povelji, koji jamči sljedeća četiri prava:

- pravo na jednakost šansi i tretmana u području zapošljavanja i profesije, bez diskriminacije po spolu;
- pravo zaposlenika na informiranje i savjetovanje u okviru poduzeća,
- pravo zaposlenika na sudjelovanje u određivanju i poboljšanju uvjeta rada i radne sredine,
- pravo starih osoba na socijalnu zaštitu.

*
* *

Protokol o izmjenama Europske socijalne povelje otvoren je za potpisivanje državama ugovornicama 21. studenoga 1991. godine.

Taj protokol dio je akcije Vijeća Europe kojoj je cilj dati nov poticaj Europskoj socijalnoj povelji poboljšanjem njene djelatnosti i, posebno, funkcioniranju njenog nadzornog mehanizma.

pet...
uro...
ke...
**EUROPSKA
SOCIJALNA
POVELJA**
a mora biti osigurano ho...

Vlade potpisnice, članice Vijeća Europe,

smatrajući da je cilj Vijeća Europe ostvarenje većeg jedinstva njegovih članica radi čuvanja i promicanja ideala i načela koji su njihova zajednička baština, kao i podupiranja njihovog socijalnog i gospodarskog napretka, osobito putem održanja i razvika ljudskih prava i temeljnih sloboda;

smatrajući da su se, u smislu Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, potpisane u Rimu 4. studenoga 1950., i njenog Dodatnog protokola, potpisanoga u Parizu 20. ožujka 1952., države članice Vijeća Europe složile svojem stanovništvu osigurati građanska i politička prava i slobode navedene u tim dokumentima;

smatrajući da uživanje socijalnih prava mora biti osigurano bez ikakve diskriminacije s obzirom na rasu, boju kože, spol, vjeroispovijest, političko mišljenje, nacionalnu pripadnost ili socijalno podrijetlo;

odlučne da zajednički učine sve napore kako bi se podigao životni standard i promicala socijalna dobrobit svih kategorija stanovništva, kako seoskog tako i gradskog, s pomoću odgovarajućih institucija i aktivnosti;

dogovorile su se kako slijedi:

I. DIO

Ugovorne stranke kao cilj politike koju će, na nacionalnom i međunarodnom planu, slijediti svim primjerenim sredstvima prihvaćaju ostvarenje uvjeta koji će osigurati djelotvornu primjenu sljedećih prava i načela:

1. Svatko treba imati mogućnost da zarađuje za svoj život slobodno poduzetim radom.
2. Svi zaposlenici imaju pravo na primjerene radne uvjete.
3. Svi zaposlenici imaju pravo na sigurne i zdrave uvjete rada.
4. Svi zaposlenici imaju pravo na pravičnu plaću koja će njima, kao i njihovim obiteljima, osigurati doličan životni standard.
5. Svi zaposlenici i poslodavci, radi zaštite svojih ekonomskih i socijalnih interesa, imaju pravo na slobodno udruživanje u nacionalne ili međunarodne organizacije.
6. Svi zaposlenici i poslodavci imaju pravo na kolektivno pregovaranje.
7. Djeca i mladež imaju pravo na posebnu zaštitu od fizičkih i moralnih opasnosti kojima su izloženi.
8. Zaposlene žene u slučaju materinstva, kao i ostale zaposlene žene u odgovarajućim slučajevima, imaju pravo na posebnu zaštitu na radu.

9. Svatko ima pravo na odgovarajuće mogućnosti profesionalnog usmjeravanja kako bi mu se pomoglo izabrati zanimanje koje odgovara njegovim osobnim sposobnostima i interesima.
10. Svatko ima pravo na odgovarajuće mogućnosti profesionalne izobrazbe.
11. Svatko ima pravo na korištenje svih mjera koje mu omogućuju uživanje najboljeg dostupnog zdravstvenog standarda.
12. Svi zaposlenici i od njih uzdržavane osobe imaju pravo na socijalnu sigurnost.
13. Svatko bez dovoljno sredstava za život ima pravo na socijalnu i medicinsku pomoć.
14. Svatko ima pravo koristiti se socijalnim uslugama.
15. Svaka invalidna osoba ima pravo na profesionalnu izobrazbu i na socijalnu i profesionalnu rehabilitaciju, neovisno o podrijetlu i naravi njene invalidnosti.
16. Obitelj kao osnovna jedinica društva ima pravo na socijalnu, pravnu i ekonomsku zaštitu prikladnu da joj osigura pun razvitak.
17. Majka i dijete, neovisno o bračnom stanju i obiteljskim odnosima, imaju pravo na odgovarajuću socijalnu i ekonomsku zaštitu.

18. Građani svake ugovorne stranke imaju pravo obavljati svaku plaćenu djelatnost na teritoriju druge ugovorne stranke i pri tome biti izjednačeni s njenim građanima, osim u slučajevima ograničenja uvjetovanih ozbiljnim razlozima gospodarskog i socijalnog karaktera.
19. Radnici migranti, građani jedne od ugovornih stranaka, i njihove obitelji imaju pravo na zaštitu i pomoć na teritoriju svake druge ugovorne stranke.

II. DIO

Ugovorne stranke obvezuju se da će se smatrati vezanim, kao što je to predviđeno u III. dijelu, obvezama koje proizlaze iz članaka i stavaka koji slijede.

Članak 1. - Pravo na rad

Radi osiguranja djelotvorne primjene prava na rad, ugovorne stranke obvezuju se da će:

1. priznati kao jedan od svojih glavnih ciljeva i odgovornosti ostvarivanje i održavanje što je moguće više i stabilnije razine zaposlenosti, nastojeći ostvariti punu zaposlenost;
2. djelotvorno štititi pravo zaposlenika da zarađuju za svoj život slobodno poduzetim radom;
3. uspostaviti ili održavati besplatne službe zapošljavanja za sve zaposlenike;

4. osigurati ili promicati odgovarajuće profesionalno usmjerenje, izobrazbu i rehabilitaciju.

Članak 2. - Pravo na primjerene uvjete rada

Radi osiguranja djelotvorne primjene prava na primjerene uvjete rada, ugovorne stranke obvezuju se da će:

1. utvrditi razumno trajanje dnevnog i tjednog rada, postupno smanjujući radni tjedan koliko to dopuštaju povećanje produktivnosti i ostali relevantni čimbenici;
2. osigurati plaćene dane praznika;
3. osigurati plaćeni godišnji odmor od najmanje dva tjedna;
4. osigurati skraćeni rad ili dodatni plaćeni dopust zaposlenicima koji rade na utvrđenim opasnim ili nezdravim radnim mjestima;
5. osigurati tjedni odmor koji se, koliko je to moguće, podudara s danom u tjednu koji je kao dan odmora prihvaćen prema tradiciji ili običajima zemlje ili regije.

Članak 3. - Pravo na sigurne i zdrave uvjete rada

Radi osiguranja djelotvorne primjene prava na sigurne i zdrave uvjete rada, ugovorne stranke obvezuju se da će:

1. donijeti propise o sigurnosti i zdravlju;

2. odrediti mjere nadzora primjene tih propisa;
3. savjetovati se, kada je to potrebno, s organizacijama poslodavaca i zaposlenika o mjerama za poboljšanje sigurnih i zdravih uvjeta rada.

Članak 4. - Pravo na pravičnu plaću

Radi osiguranja djelotvorne primjene prava na pravičnu plaću, ugovorne stranke obvezuju se da će:

1. priznati zaposlenicima pravo na plaću koja će njima i njihovim obiteljima osigurati doličan životni standard;
2. priznati zaposlenicima pravo na uvećan iznos plaće za prekovremeni rad, osim u nekim iznimnim slučajevima;
3. priznati zaposlenim muškarcima i ženama pravo na jednaku plaću za jednako vrijedan rad;
4. priznati svim zaposlenicima pravo na razuman otkazni rok u slučaju prestanka rada;
5. odobriti odbitke od plaće samo pod uvjetima i u opsegu propisanim nacionalnim zakonima ili propisima, ili utvrđenim kolektivnim ugovorima, ili odlukama arbitraže.

Primjenu tih prava treba osigurati bilo slobodno zaključenim kolektivnim ugovorima, bilo legalnim metodama utvrđivanja plaća, bilo na koji drugi način primjeren nacionalnim uvjetima.

Članak 5. - Pravo na organiziranje

Radi jamčenja i promicanja slobode zaposlenika i poslodavaca da osnivaju lokalne, nacionalne ili međunarodne organizacije za zaštitu svojih ekonomskih i socijalnih interesa i radi učlanjivanja u te organizacije, ugovorne stranke obvezuju se da nacionalno zakonodavstvo neće ugrožavati tu slobodu niti će biti primijenjeno tako da je ugrožava. U kojoj će se mjeri jamstva predviđena ovim člankom primjenjivati na policiju, bit će utvrđeno nacionalnim zakonima ili propisima. Načelo i opseg primjene tih jamstava na pripadnike vojnih snaga također se utvrđuju nacionalnim zakonima ili propisima.

Članak 6. - Pravo na kolektivno pregovaranje

Radi osiguranja djelotvorne primjene prava na kolektivno pregovaranje, ugovorne stranke obvezuju se da će:

1. promicati paritetna savjetovanja između zaposlenika i poslodavaca;
2. promicati, kada je to potrebno i prikladno, uspostavu mehanizma dobrovoljnog pregovaranja između poslodavaca ili poslodavačkih organizacija, s jedne strane, i organizacija zaposlenika, s druge strane, radi reguliranja uvjeta zapošljavanja prema kolektivnim ugovorima;
3. promicati uspostavu i korištenje odgovarajućih mehanizama u mirenju i dobrovoljno prihvaćenoj arbitraži radi rješavanja sukoba u radu;

i priznaju:

4. pravo zaposlenika i poslodavaca na kolektivnu akciju u slučaju sukoba interesa, uključujući i pravo na štrajk, ograničeno obvezama koje bi mogle proizaći iz važećih kolektivnih ugovora.

Članak 7. - Pravo djece i mladeži na zaštitu

Radi osiguranja djelotvorne primjene prava djece i mladeži na zaštitu, ugovorne stranke obvezuju se da će:

1. odrediti da je 15 godina najniža dob za zapošljavanje, s tim da se iznimno može zaposliti i mlađu djecu na propisanim lakšim poslovima koji nisu štetni za njihovo zdravlje, moral ili obrazovanje;
2. utvrditi najnižu dopuštenu dob zapošljavanja u određenim djelatnostima koje se smatraju opasnima ili nezdravima;
3. zabraniti da se djeca koja su podložna obveznom školovanju zapošljavaju na poslovima koji će ih onemogućiti u stjecanju svih koristi od tog školovanja;
4. ograničiti radno vrijeme zaposlenika mlađih od 16 godina kako bi ono odgovaralo zahtjevima njihova razvitka, a posebice potrebama njihove profesionalne izobrazbe;
5. priznati mladim zaposlenicima i naučnicima pravo na pravičnu plaću ili drugu odgovarajuću naknadu;

6. predvidjeti da vrijeme koje mladi provode u profesionalnoj izobrazbi tijekom normalnog radnog vremena uz pristanak poslodavca bude uključeno u radni dan;
7. osigurati najmanje tri tjedna godišnjeg plaćenog dopusta radnicima mlađim od 18 godina;
8. zabraniti zapošljavanje zaposlenika mlađih od 18 godina na noćnim poslovima, osim onih koji su dopušteni nacionalnim zakonima ili propisima;
9. predvidjeti da se zaposlenici mlađi od 18 godina zaposleni na radnim mjestima utvrđenim nacionalnim zakonima ili propisima moraju podvrgavati redovitoj medicinskoj kontroli;
10. osigurati posebnu zaštitu protiv fizičkih i moralnih opasnosti kojima su djeca i mladež izloženi, a posebno protiv onih koje izravno ili neizravno proizlaze iz njihova rada.

Članak 8. - Pravo zaposlenih žena na zaštitu

Radi osiguranja djelotvorne primjene prava zaposlenih žena na zaštitu, ugovorne stranke obvezuju se da će:

1. osigurati ženama, prije i poslije poroda, ukupno najmanje 12 tjedana odmora, bilo kao plaćeni dopust, bilo plaćanjem odgovarajućih naknada socijalnog osiguranja, bilo naknadama iz javnih fondova;
2. smatrati nezakonitim otkaz koji bi poslodavac dao ženi tije-

kom njenog porodnog dopusta ili u slučaju kad bi otkazni rok istekao tijekom tog dopusta;

3. osigurati majkama koje doje djecu za to primjerene vremenske stanke;
4. a) regulirati zapošljavanje ženske radne snage na noćnom radu u industriji;
b) zabraniti svako zapošljavanje ženske radne snage na radnim mjestima u podzemnim rudnicima, i, prema potrebi, na svim poslovima neodgovarajućim toj radnoj snazi zato što su opasni, nezdravi ili tegobni.

Članak 9. - Pravo na profesionalno usmjeravanje

Radi osiguranja djelotvorne primjene prava na profesionalno usmjeravanje, ugovorne stranke obvezuju se da će, prema potrebi, osigurati i promicati službu koja će pomagati svim osobama, uključujući i hendikepirane, u rješavanju problema izbora zanimanja ili napredovanja u zanimanju, vodeći računa o osobinama tih osoba i mogućnostima njihova zapošljavanja; ta pomoć mora biti besplatna, kako za mladež, uključujući djecu školske dobi, tako i za odrasle.

Članak 10. - Pravo na profesionalnu izobrazbu

Radi osiguranja djelotvorne primjene prava na profesionalnu izobrazbu, ugovorne stranke obvezuju se da će:

1. osigurati ili promicati, kada je to potrebno, tehničku i pro-

fesionalnu izobrazbu svih osoba, uključujući i hendikepirane, uz savjetovanje s organizacijama poslodavaca i zaposlenika, te omogućiti olakšice za pristup visokom tehničkom i sveučilišnom obrazovanju, poštujući jedino kriterij individualne sposobnosti;

2. osigurati ili promicati sustav naukovanja i druge sustave izobrazbe dječaka i djevojčica u raznim vrstama zaposlenosti;
3. prema potrebi osigurati ili promicati:
 - a) odgovarajuće i lako dostupne mogućnosti izobrazbe odraslih zaposlenika;
 - b) posebne mjere radi profesionalne prekvalifikacije odraslih zaposlenika, koje iziskuje tehnički napredak ili novi trendovi na tržištu rada;
4. ohrabrivati puno korištenje predviđenih mogućnosti putem odgovarajućih mjera, kao što su:
 - a) smanjenje ili ukidanje svih pristojbi ili nameta;
 - b) dodjela financijske pomoći u odgovarajućim slučajevima;
 - c) uključivanje u redovno radno vrijeme vremena što ga zaposlenik, na zahtjev poslodavca, provede na tečajevima dodatne izobrazbe;
 - d) jamstvo, uz pomoć odgovarajućeg nadzora i uz savjetovanje s organizacijama poslodavaca i zaposlenika, učinkovitosti sustava naukovanja i svakog drugog sustava izobrazbe mladih radnika i, općenito, odgovarajuće zaštite mladih zaposlenika.

Članak 11. - Pravo na zdravstvenu zaštitu

Radi osiguranja djelotvorne primjene prava na zdravstvenu zaštitu, ugovorne stranke obvezuju se da će poduzeti, bilo izravno bilo u suradnji s javnim ili privatnim organizacijama, odgovarajuće mjere koje su posebno usmjerene na to da:

1. uklone, koliko je to moguće, uzroke slaboga zdravlja;
2. osiguraju službe za savjetovanje i obrazovanje radi poboljšanja zdravlja i razvitka individualne odgovornosti za zdravlje;
3. spriječe, koliko je to moguće, epidemijske, endemijske i druge bolesti.

Članak 12. - Pravo na socijalnu sigurnost

Radi osiguranja djelotvorne primjene prava na socijalnu sigurnost, ugovorne stranke obvezuju se da će:

1. uspostaviti ili održavati sustav socijalne sigurnosti;
2. održavati sustav socijalne sigurnosti na zadovoljavajućoj razini, barem onakvoj kakva je potrebna za ratifikaciju Međunarodne konvencije o radu (br. 102) o minimalnim standardima socijalne sigurnosti;
3. nastojati da sustav socijalne sigurnosti postupno podignu na višu razinu;

4. poduzeti korake, zaključivanjem odgovarajućih bilateralnih ili multilateralnih ugovora ili drugim sredstvima, i uz ograničenja uvjeta utvrđenih u tim ugovorima, kako bi osigurale:
 - a) jednakost u tretmanu svojih građana i građana drugih ugovornih stranaka glede prava na socijalnu sigurnost, uključujući i očuvanje prednosti proizašlih iz zakonodavstva o socijalnoj sigurnosti, bez obzira na to na čijem se teritoriju ugovornih stranaka zaštićene osobe nalazile;
 - b) priznavanje, održavanje i uspostavljanje prava na socijalnu sigurnost sredstvima kao što su zbrajanje razdoblja osiguranja ili zaposlenosti ostvarenih sukladno zakonodavstvu svake od ugovornih stranaka.

Članak 13. - Pravo na socijalnu i medicinsku pomoć

Radi osiguranja djelotvorne primjene prava na socijalnu i medicinsku pomoć ugovorne stranke obvezuju se da će:

1. starati se da svatko tko nema dovoljno prihoda i tko ih nije kadar ostvariti vlastitim naporima ili ih dobiti iz nekog drugog izvora, posebice u obliku davanja na osnovi sustava socijalne sigurnosti, može dobiti odgovarajuću pomoć i, u slučaju bolesti, njegu koju iziskuje njegovo stanje;
2. starati se da osobama koje se koriste takvom pomoći zbog toga ne budu umanjena politička ili socijalna prava;
3. osigurati da svatko može od nadležnih javnih ili privatnih službi dobiti svaki savjet i svaku osobnu pomoć nužnu da bi spriječio, uklonio ili ublažio stanje osobne ili obiteljske ugroženosti;

4. primjenjivati odredbe predviđene stavcima 1., 2. i 3. ovoga članka jednako na svoje građane i na građane drugih ugovornih stranaka koji legalno borave na njihovom teritoriju, sukladno obvezama koje imaju na temelju Europske konvencije o socijalnoj i medicinskoj pomoći potpisane u Parizu 11. prosinca 1953.

Članak 14. - Pravo na korištenje socijalnih usluga

Radi osiguranja djelotvorne primjene prava na korištenje socijalnih usluga, ugovorne stranke obvezuju se da će:

1. promicati ili organizirati službe koje će primjenom metoda socijalnog rada pridonijeti dobrobiti i razvitku pojedinaca i skupina u zajednici, kao i njihovoj prilagodbi socijalnoj sredini;
2. ohrabrivati sudjelovanje pojedinaca te dobrovoljnih ili drugih organizacija u stvaranju i održavanju takvih službi.

Članak 15. - Pravo tjelesno ili duševno oštećenih osoba na profesionalnu izobrazbu i na profesionalnu i socijalnu rehabilitaciju

Radi osiguranja djelotvorne primjene prava tjelesno ili duševno oštećenih osoba na profesionalnu izobrazbu i na profesionalnu i socijalnu rehabilitaciju, ugovorne stranke obvezuju se da će:

1. poduzeti odgovarajuće mjere da se zainteresiranima pruži mogućnost profesionalne izobrazbe, uključujući, gdje je potrebno, specijalizirane javne ili privatne ustanove;

2. poduzeti odgovarajuće mjere radi zapošljavanja invalidnih osoba, naročito uz pomoć specijaliziranih ustanova, zaštićenim zapošljavanjem te mjerama koje će ohrabrivati poslodavce da zapošljavaju invalidne osobe.

Članak 16. - Pravo obitelji na socijalnu, pravnu i ekonomsku zaštitu

Radi osiguranja uvjeta potrebnih za puni razvitak obitelji kao osnovne jedinice društva, ugovorne stranke obvezuju se da će promicati ekonomsku, pravnu i socijalnu zaštitu obiteljskoga života, posebice pomoću socijalnih i obiteljskih potpora, poreznih olakšica, poticanja gradnje stanova prilagođenih potrebama obitelji, pomoći mladim domaćinstvima i drugim odgovarajućim mjerama.

Članak 17. - Pravo majke i djeteta na socijalnu i ekonomsku zaštitu

Radi osiguranja djelotvorne primjene prava majke i djeteta na ekonomsku i socijalnu zaštitu, ugovorne stranke obvezuju se da će poduzeti sve potrebne i odgovarajuće mjere radi ostvarivanja toga cilja, uključujući i osnivanje ili održavanje odgovarajućih institucija ili službi.

Članak 18. - Pravo na obavljanje plaćene djelatnosti na teritoriju drugih ugovornih stranaka

Radi osiguranja djelotvorne primjene prava na obavljanje plaćene djelatnosti na teritoriju svake druge ugovorne stranke,

stranke se obvezuju da će:

1. primjenjivati postojeće propise u liberalnom duhu;
2. pojednostavniti postojeće formalnosti te smanjiti ili ukinuti administrativne obveze i druge pristojbe koje plaćaju strani radnici ili njihovi poslodavci;
3. liberalizirati propise koji, individualno ili kolektivno, reguliraju zapošljavanje stranih radnika;

i priznati:

4. pravo odlaska iz zemlje svojim građanima radi obavljanja plaćene djelatnosti na teritoriju drugih ugovornih stranaka.

Članak 19. - Pravo radnika migranata i njihovih obitelji na zaštitu i pomoć

Radi osiguranja djelotvorne primjene prava radnika migranata i njihovih obitelji na zaštitu i pomoć na teritoriju drugih ugovornih stranaka, ugovorne stranke obvezuju se da će:

1. održavati ili osigurati djelovanje odgovarajućih besplatnih službi zaduženih za pomoć tim radnicima, i posebice za davanje točnih informacija, te poduzimati sve odgovarajuće mjere, koliko to omogućuju nacionalni zakoni i propisi, protiv svake obmanjujuće propagande koja se odnosi na iseljavanje i useljavanje;
2. donijeti, u granicama svoje nadležnosti, odgovarajuće

mjere koje će olakšati odlazak, putovanje i prihvaćanje tih radnika i njihovih obitelji, te im, u granicama svojih nadležnosti, za vrijeme putovanja osigurati potrebnu sanitarnu i medicinsku zaštitu, kao i dobre higijenske uvjete;

3. promicati, prema potrebi, suradnju između socijalnih, javnih ili privatnih službi zemalja emigracije i imigracije;
4. jamčiti radnicima koji legalno borave na njihovu teritoriju, u mjeri u kojoj je to regulirano zakonima ili propisima ili je podložno nadzoru administrativnih organa vlasti, iste uvjete života i rada kao i svojim građanima, u pogledu sljedećeg:
 - a) plaća i naknada te ostalih uvjeta zapošljavanja i rada;
 - b) članstva u sindikatima i uživanja prednosti što ih nude kolektivni ugovori;
 - c) smještaja;
5. osigurati radnicima koji legalno borave na njihovu teritoriju isti tretman kao i svojim građanima s obzirom na poreze, pristojbe i doprinose koje plaćaju kao zaposleni;
6. olakšati, koliko je god to moguće, okupljanje obitelji radnika migranta kojemu je odobreno da se nastani na tom teritoriju;
7. osigurati radnicima koji legalno borave na njihovu teritoriju isti pravni tretman kao i svojim građanima u pitanjima koja su spomenuta u ovom članku;
8. jamčiti radnicima koji legalno borave na njihovu teritoriju da neće biti protjerani osim ako ugrožavaju nacionalnu

sigurnost ili ako krše javni red ili moralne norme zemlje;

9. dopustiti, u zakonom predviđenim granicama, transfer zarade i uštedevine radnika migranata u skladu s njihovim željama;
10. proširiti zaštitu i pomoć predviđene ovim člankom i na radnike migrante koji rade kao privatnici, ako se one na njih mogu primijeniti.

III. DIO

Članak 20. - Obveze

1. Svaka ugovorna stranka obvezuje se da će:
 - a) smatrati I. dio ove povelje deklaracijom koja određuje ciljeve čijem će ostvarivanju težiti svim prikladnim sredstvima, sukladno odredbama uvodnog stavka tog dijela Povelje;
 - b) smatrati se vezanom s najmanje pet od sedam ovih članaka II. dijela Povelje: članci 1., 5., 6., 12., 13., 16. i 19.;
 - c) smatrati se vezanom dodatnim brojem članaka ili stavaka navedenih u II. dijelu Povelje, koje će ona izabrati, tako da ukupan broj naznačenih članaka i stavaka koji je obvezuju ne bude manji od 10 članaka ili 45 stavaka.
2. Odabrane članke ili stavke, sukladno alinejama b) i c) stavka 1. ovoga članka, ugovorne će stranke notificirati glavnom tajniku Vijeća Europe u trenutku polaganja akta ratifikacije ili odobrenja.

3. Svaka ugovorna stranka moći će u bilo kojem kasnijem trenutku, notifikacijom glavnome tajniku, izjaviti da se smatra vezanom svakim drugim naznačenim člankom ili stavkom II. dijela Povelje koji ona još nije prihvatila sukladno odredbama stavka 1. ovoga članka. Te naknadne obveze smatrat će se sastavnim dijelom ratifikacije ili odobrenja te će imati iste učinke počevši od tridesetog dana nakon datuma notifikacije.
4. Glavni tajnik proslijedit će svim vladama potpisnicama i glavnom direktoru Međunarodnoga ureda rada svaku primljenu notifikaciju sukladno ovom dijelu Povelje.
5. Svaka ugovorna stranka imat će odgovarajući sustav inspekcije rada sukladno nacionalnim uvjetima.

IV. DIO

Članak 21. - Izvješća koja se odnose na prihvaćene odredbe

Ugovorne stranke dostavljat će glavnom tajniku Vijeća Europe, u obliku što će ga odrediti Odbor ministara, dvogodišnja izvješća o primjeni odredaba II. dijela Povelje koje su prihvatile.

Članak 22. - Izvješća koja se odnose na neprihvaćene odredbe

Ugovorne stranke dostavljat će glavnom tajniku Vijeća Europe, u prikladnim vremenskim razmacima na zahtjev Odbora ministara, izvješća koja se odnose na odredbe II. dijela Povelje koje nisu prihvatile u trenutku ratifikacije ili odobrenja, niti kasni-

jom notifikacijom. Odbor ministara odredit će, u odgovarajućim razmacima, u svezi s kojim odredbama i u kojem će se obliku tražiti takva izvješća.

Članak 23. - Dostavljanje prijepisa

1. Svaka ugovorna stranka uputit će prijepise izvješća predviđenih člancima 21. i 22. onim nacionalnim organizacijama koje su učlanjene u međunarodne organizacije poslodavaca i zaposlenika i koje će biti pozvane, sukladno članku 27. stavak 2., da prisustvuju sastancima pododbora Socijalnog odbora vlada.
2. Ugovorne stranke proslijedit će glavnom tajniku, ako on to od njih zatraži, sve primjedbe na izvješća primljena od nacionalnih organizacija.

Članak 24. - Razmatranje izvješća

Izvješća dostavljena glavnom tajniku sukladno člancima 21. i 22. razmatrat će Odbor stručnjaka, kojemu će također biti na raspolaganju sve primjedbe upućene glavnom tajniku sukladno stavku 2. članka 23.

Članak 25. - Odbor stručnjaka

1. Odbor stručnjaka sastojat će se od najviše sedam članova koje će imenovati Odbor ministara s liste nezavisnih stručnjaka najvećeg integriteta i priznate kompetencije u među-

narodnim socijalnim pitanjima, a te će članove predložiti ugovorne stranke.

2. Članovi Odbora imenovat će se na razdoblje od šest godina; njihov se mandat može obnoviti. Ipak, mandati dvojice članova prvog imenovanja prestat će nakon četiri godine.
3. Članove čiji će mandat prestati nakon početnih četiriju godina odredit će ždrijebom Odbor ministara odmah nakon prvog imenovanja.
4. Član Odbora stručnjaka imenovan umjesto jednog od članova čiji mandat nije istekao obavlja dužnost do kraja mandata svoga prethodnika.

Članak 26. - Sudjelovanje Međunarodne organizacije rada

Međunarodna organizacija rada bit će pozvana imenovati jednog predstavnika koji će kao savjetnik sudjelovati u vijećanju Odbora stručnjaka.

Članak 27. - Pododbor Socijalnog odbora vlada

1. Izvješća ugovornih stranaka i zaključke Odbora stručnjaka razmatrat će pododbor Socijalnog odbora vlada Vijeća Europe.
2. Taj će pododbor biti sastavljen od po jednog predstavnika svake ugovorne stranke. On će pozvati najviše dvije međunarodne organizacije poslodavaca i dvije međunarodne sin-

dikalne organizacije da pošalju svoje predstavnike da, u savjetodavnom svojstvu, prisustvuju tim sastancima. Osim toga, na savjetovanje će moći pozvati najviše dva predstavnika međunarodnih nevladinih organizacija koje u Vijeću Europe imaju savjetodavni status o pitanjima za koja su posebno kvalificirane, kao npr. za socijalnu dobrobit i ekonomsku i socijalnu zaštitu obitelji.

3. Pododbor će Odboru ministara podnijeti izvješće sa zaključcima, kojemu će priložiti izvješće Odbora stručnjaka.

Članak 28. - Savjetodavna skupština

Glavni tajnik Vijeća Europe proslijedit će Savjetodavnoj skupštini zaključke Odbora stručnjaka. Savjetodavna skupština dostavit će Odboru ministara svoje mišljenje o tim zaključcima.

Članak 29. - Odbor ministara

Dvotrećinskom većinom članova koji imaju pravo odlučivati, Odbor ministara će svakoj ugovornoj stranki, na temelju izvješća pododбора i nakon savjetovanja sa Savjetodavnom skupštinom, uputi sve potrebne preporuke.

V. DIO

Članak 30. - Derogacije u doba rata ili javne opasnosti

1. U doba rata ili neke druge javne opasnosti koja prijete životu nacije svaka ugovorna stranka može poduzeti mjere radi derogacije obveza predviđenih ovom poveljom, u mjeri striktno određenoj potrebom situacije i pod uvjetom da te mjere ne proturječe drugim obvezama koje proizlaze iz međunarodnog prava.
2. Svaka ugovorna stranka koja je primijenila ovo pravo derogacije dužna je, u razumnom roku, cjelovito obavijestiti glavnog tajnika Vijeća Europe o poduzetim mjerama i o motivima koji su te mjere potaknuli. Ona će također obavijestiti glavnoga tajnika o datumu prestanka važenja tih mjera i o datumu kada će se odredbe Povelje koje je usvojila ponovno cjelovito primjenjivati.
3. Glavni će tajnik obavijestiti druge ugovorne stranke i glavnog direktora Međunarodnog ureda rada o svim primljenim obavijestima sukladno stavku 2. ovoga članka.

Članak 31. - Restrikcije

1. Prava i načela iznesena u I. dijelu, jednom provedena u djelo, i djelotvorna primjena tih prava i načela, kao što je predviđeno u II. dijelu, ne mogu biti predmetom restrikcija i ograničenja koja nisu točno navedena u I. i II. dijelu, s izuzetkom onih koja su propisana zakonom i koja su u demokratskom društvu nužna radi poštovanja prava i slo-

boda drugoga ili radi zaštite javnoga reda, nacionalne sigurnosti, javnog zdravlja ili morala zemlje.

2. Restrikcije navedene u ovoj povelji koje se odnose na prava i obveze što ih ona priznaje mogu se primjenjivati isključivo radi postizanja cilja za koji su te restrikcije bile predviđene.

Članak 32. - Odnosi između Povelje i unutarnjeg prava ili međunarodnih ugovora

Odredbe ove povelje ne mogu se primjenjivati na uštrb odredbi unutarnjega prava ili bilateralnih ili multilateralnih ugovora, konvencija ili sporazuma koji su postali ili će postati pravomoćni i koji su povoljniji osobama na koje se odnose.

Članak 33. - Primjena s pomoću kolektivnih ugovora

1. U državama članicama u kojima su odredbe stavaka 1., 2., 3., 4. i 5. članka 2., stavaka 4., 6. i 7. članka 7. i stavaka 1., 2., 3. i 4. članka 10. II. dijela ove povelje uobičajeno prepuštene ugovorima između poslodavaca ili organizacija poslodavaca i organizacija zaposlenika, ili se normalno primjenjuju na drugi način koji nije zakonski određen, ugovorne stranke mogu preuzeti tome sukladne obveze i te će se obveze smatrati ispunjenima ako se te odredbe kroz takve ugovore ili na drugi način primjenjuju na veliku većinu zaposlenika.
2. U državama članicama u kojima te odredbe već normalno

proizlaze iz zakonodavstva ugovorne stranke također mogu preuzeti tome sukladne obveze, a te će se obveze smatrati ispunjenima kada budu primijenjene na veliku većinu zaposlenika.

Članak 34. - Teritorijalna primjena

1. Ova se povelja primjenjuje na matični teritorij svake ugovorne stranke. Svaka vlada potpisnica može, u trenutku potpisivanja ili u trenutku polaganja akta ratifikacije ili odobrenja, izjavom glavnom tajniku Vijeća Europe posebno naznačiti teritorij koji ona u tom smislu smatra matičnim.
2. Svaka ugovorna stranka može u trenutku ratifikacije ili odobrenja ove povelje, ili u bilo kojem kasnijem trenutku, izjaviti notifikacijom upućenom glavnom tajniku Vijeća Europe da će se Povelja, cjelovito ili djelomično, primjenjivati na jedan ili na više nematičnih teritorija koji su naznačeni u toj izjavi za koje ona snosi ili se pretpostavlja da snosi međunarodnu odgovornost. U toj će izjavi posebno navesti članke ili stavke II. dijela Povelje koje prihvaća kao obvezujuće za svaki teritorij označen u izjavi.
3. Povelja će se primjenjivati na teritorij ili na teritorije označene u izjavi iz prethodnog stavka počevši od tridesetoga dana nakon datuma kada je glavni tajnik primio notifikaciju te izjave.
4. Svaka ugovorna stranka moći će, u bilo kojem kasnijem trenutku, notifikacijom upućenom glavnom tajniku Vijeća

Europe izjaviti da prihvaća kao obvezujući svaki naznačeni članak ili stavak koji ona još nije prihvatila za jedan ili više teritorija na kojima se Povelja već primjenjuje sukladno stavku 2. ovoga članka. Te naknadne obveze smatrat će se sastavnim dijelom izvorne izjave koja se tiče teritorija i imat će iste učinke od tridesetoga dana nakon datuma notifikacije.

5. Glavni će tajnik ostalim vladama potpisnicama i glavnom direktoru Međunarodnog ureda rada proslijediti svaku notifikaciju koja mu bude dostavljena sukladno ovom članku.

Članak 35. - Potpisivanje, ratifikacija, stupanje na snagu

1. Ova je povelja otvorena za potpisivanje članicama Vijeća Europe. Ona će biti ratificirana ili odobrena. Instrumenti ratifikacije ili odobrenja bit će položeni kod glavnog tajnika Vijeća Europe.
2. Ova povelja stupa na snagu tridesetoga dana nakon datuma polaganja petog instrumenta ratifikacije ili odobrenja.
3. Za svakog potpisnika koji će je naknadno ratificirati Povelja će stupiti na snagu tridesetoga dana nakon datuma polaganja instrumenta ratifikacije ili odobrenja.
4. Glavni će tajnik obavijestiti sve članice Vijeća Europe i glavnog direktora Međunarodnog ureda rada o stupanju na snagu Povelje, o imenima ugovornih stranaka koje su je ratificirale ili odobrile i o svakom naknadnom polaganju instrumenta ratifikacije ili odobrenja.

Članak 36. - Amandmani

Svaka članica Vijeća Europe može predložiti amandmane na ovu povelju putem obavijesti upućene glavnom tajniku Vijeća Europe. Glavni tajnik proslijedit će ostalim članicama Vijeća Europe tako predložene amandmane koje će razmatrati Odbor ministara i koji će biti proslijeđeni na mišljenje Savjetodavnoj skupštini. Svaki amandman koji prihvati Odbor ministara stupit će na snagu tridesetoga dana nakon što sve ugovorne stranke obavijeste glavnog tajnika da ga prihvaćaju. Glavni će tajnik obavijestiti sve države članice Vijeća Europe i glavnog direktora Međunarodnog ureda rada o stupanju na snagu tih amandmana.

Članak 37. - Otkazivanje

1. Nijedna ugovorna stranka ne može otkazati ovu povelju prije isteka petogodišnjeg razdoblja nakon datuma kada je Povelja za nju stupila na snagu, ili prije isteka svakog narednog dvogodišnjeg razdoblja, a u svakom slučaju glavnom tajniku Vijeća Europe bit će o tome šest mjeseci unaprijed dostavljena obavijest, s kojom će on upoznati ostale ugovorne stranke i glavnog direktora Međunarodnog ureda rada. To otkazivanje neće narušiti pravovaljanost Povelje kod ostalih ugovornih stranaka, pod pretpostavkom da ih nikada ne bude manje od pet.
2. Svaka ugovorna stranka može, sukladno odredbama prethodnoga stavka, otkazati svaki članak ili stavak II. dijela Povelje koji je prihvatila, uz ograničenje da ukupan broj članaka ili stavaka koji obvezuju tu ugovornu stranku nika-

da ne bude manji od 10 članaka i od 45 stavaka te da taj broj članaka ili stavaka i dalje sadrži članke što ih je ta ugovorna stranka izabrala između onih na koje se posebno poziva članak 20., stavak 1., alineja b).

3. Svaka ugovorna stranka može otkazati ovu povelju ili svaki članak ili stavak II. dijela Povelje pod uvjetima predviđenim u stavku 1. ovoga članka, s obzirom na svaki teritorij na koji se primjenjuje Povelja u skladu s izjavom učinjenom sukladno stavku 2. članka 34.

Članak 38. - Aneks

Aneks ovoj povelji njezin je sastavni dio.

U potvrdu toga potpisnici, ispravno ovlašteni, potpisali su ovu povelju.

Sastavljeno u Torinu 18. listopada 1961. na engleskom i francuskom jeziku, s tim da su oba teksta jednako vjerodostojna, u jednom primjerku koji će se položiti u arhivu Vijeća Europe. Glavni će tajnik Vijeća Europe svim potpisnicima proslijediti ovjerene prijepise.

ANEKS SOCIJALNOJ POVELJI

Doseg Socijalne povelje u odnosu na zaštićene osobe:

1. Uz ograničenja odredbi članka 12., stavak 4., i članka 13., stavak 4., svi članci od 1. do 17. odnose se na strance samo ako su oni građani drugih ugovornih stranaka koji legalno prebivaju ili regularno rade na teritoriju dotične ugovorne stranke, s tim da će se spomenuti članci tumačiti u svjetlu odredbi članaka 18. i 19.

Ovo tumačenje ne isključuje proširenje analognih prava na druge osobe od strane bilo koje ugovorne stranke.

2. Svaka ugovorna stranka odobrit će izbjeglicama prema definiciji Ženevske konvencije od 28. srpnja 1951. o statusu izbjeglica koji zakonito prebivaju na njezinom teritoriju što je moguće povoljniji tretman, a u svakom slučaju ne nepovoljniji od onog na koji se obvezala na temelju Konvencije iz 1951., kao i ostalih postojećih međunarodnih sporazuma koji se primjenjuju na spomenute izbjeglice.

I. DIO, stavak 18., i II. DIO, članak 18., stavak 1.

Podrazumijeva se da se te odredbe ne odnose na ulazak na teritorij ugovornih stranaka i nisu u suprotnosti s odredbama Europske konvencije o naseljavanju potpisane u Parizu 13. prosinca 1955.

II. DIO

Članak 1., stavak 2.

Ta se odredba ne može tumačiti niti kao da zabranjuje niti kao da odobrava odredbe ili praksu o sindikalnoj sigurnosti.

Članak 4., stavak 4.

Ta se odredba tumači tako da ne zabranjuje trenutačni otkaz u slučaju teškog prekršaja.

Članak 4., stavak 5.

Podrazumijeva se da jedna od ugovornih stranaka može preuzeti obvezu koju predviđa taj stavak ako za veliku većinu zaposlenika nisu dopušteni odbici od plaća, bilo temeljem zakona, kolektivnog ugovora bilo odlukama arbitraže, a izuzete su jedino osobe na koje se ne odnose ti instrumenti.

Članak 6., stavak 4.

Podrazumijeva se da svaka ugovorna stranka može, što se nje tiče, zakonom regulirati ostvarenje prava na štrajk, pod uvjetom da svako drugo eventualno ograničenje toga prava mora biti opravdano sukladno odredbama članka 31.

Članak 7., stavak 8.

Podrazumijeva se da će jedna ugovorna stranka ispuniti svoju obvezu predviđenu u tom stavku ako to učini u skladu s duhom te obveze tako da u zakonodavstvu predvidi da velika većina osoba ispod 18 godina ne bude zaposlena na noćnim poslovima.

Članak 12., stavak 4.

Riječi “i uz ograničenje uvjeta utvrđenih u tim ugovorima”, koje se nalaze u uvodu toga stavka, znače da, s obzirom na davanja koja postoje neovisno o sustavu doprinosa, ugovorna stranka može zahtijevati propisano razdoblje boravka prije nego što odobri takva davanja građanima drugih ugovornih stranaka.

Članak 13., stavak 4.

Vlade koje nisu stranke Europske konvencije o socijalnoj i medicinskoj pomoći mogu ratificirati Socijalnu povelju s obzirom na taj stavak ako osiguraju građanima drugih ugovornih stranaka tretman sukladno odredbama te konvencije.

Članak 19., stavak 6.

Radi primjene te odredbe, izraz “obitelji radnika migranta” tumače se tako da se odnose najmanje na njegovu suprugu i djecu mlađu od 21 godine koje on uzdržava.

III. DIO

Podrazumijeva se da Povelja sadrži pravne obveze međunarodnog karaktera čija je primjena podložna jedino kontroli predviđenoj IV. dijelom.

Članak 20., stavak 1.

Podrazumijeva se da “nabrojeni stavci” mogu sadržavati članke koji imaju samo jedan stavak.

V. DIO

Članak 30.

Izraz “u doba rata ili neke druge javne opasnosti” tumačit će se tako da se njime podrazumijeva i prijetnja ratom.

**DODATNI PROTOKOL
EUROPSKOJ
SOCIJALNOJ POVELJI**

Preambula

Države članice Vijeća Europe, potpisnice ovoga protokola,

odlučne poduzeti nove mjere koje će proširiti zaštitu ekonomskih i socijalnih prava zajamčenih Europskom socijalnom poveljom, otvorenom za potpisivanje u Torinu 18. listopada 1961. (u daljnjem tekstu: Povelja),

suglasile su se kako slijedi:

I. DIO

Stranke priznaju kao cilj politike koju će provoditi svim prikladnim sredstvima, na nacionalnom i međunarodnom planu, ostvarenje uvjeta koji će osigurati djelotvornu primjenu sljedećih prava i načela:

1. Svi zaposlenici imaju pravo na jednake mogućnosti i jednak tretman u području zapošljavanja i profesije, bez ikakve diskriminacije po spolu.
2. Zaposlenici imaju pravo na informiranje i savjetovanje u okviru poduzeća.
3. Zaposlenici imaju pravo sudjelovati u određivanju i poboljšanju uvjeta rada i radne sredine u poduzeću.
4. Svaka starija osoba ima pravo na socijalnu zaštitu.

II. DIO

Stranke se obvezuju da će se smatrati vezanima, kako je to predviđeno u III. dijelu, obvezama koje proizlaze iz članaka koji slijede:

Članak 1. - Pravo na jednakost mogućnosti i tretmana u području zapošljavanja i profesije, bez diskriminacije s obzirom na spol

1. Radi osiguranja djelotvorne primjene prava na jednakost mogućnosti i tretmana u području zapošljavanja i profesije bez diskriminacije s obzirom na spol, stranke se obvezuju da će priznati to pravo te da će poduzeti prikladne mjere da se ono osigura ili promiče u sljedećim područjima:
 - pristupu zapošljavanju, zaštiti protiv otkaza i profesionalnoj reintegraciji;
 - profesionalnom usmjeravanju i izobrazbi, dodatnoj izobrazbi, profesionalnoj rehabilitaciji;
 - uvjetima zapošljavanja i rada, uključivši i plaću;
 - tijeku karijere, uključivši i unapređenje.
2. U smislu stavka 1. ovoga članka neće se smatrati diskriminacijom mjere koje se odnose na zaštitu žene, posebice s obzirom na trudnoću, porod i postnatalno razdoblje.
3. Stavak 1. ovoga članka nije prepreka poduzimanju specifičnih mjera radi uklanjanja stvarnih nejednakosti.
4. Iz područja primjene ovoga članka ili nekih njegovih odredbi mogu biti isključene neke profesionalne aktivnosti koje

zbog svoje naravi ili zbog uvjeta obavljanja mogu biti povjerene samo osobama određenog spola.

Članak 2. - Pravo na informiranje i savjetovanje

1. Radi osiguranja djelotvorne primjene prava zaposlenika na informiranje i savjetovanje u poduzeću, stranke se obvezuju da će poduzimati ili promicati mjere koje zaposlenicima ili njihovim predstavnicima, sukladno nacionalnom zakonodavstvu i praksi, omogućuju:
 - a) da se redovito ili u prikladno vrijeme i na razumljiv način obavješćuju o gospodarskoj i financijskoj situaciji poduzeća koje ih zapošljava, s time da se širenje nekih informacija koje bi mogle štetiti poduzeću može zabraniti ili da se može zahtijevati da te informacije ostanu povjerljive; i
 - b) da pravodobno budu savjetovani o odlukama koje se predviđaju a koje bi mogle bitno zadirati u njihove interese, te posebice o onima koje bi mogle imati važne posljedice na situaciju zapošljavanja u poduzeću.
2. Stranke mogu iz primjene stavka 1. ovoga članka isključiti poduzeća koja zapošljavaju manje radnika od broja radnika određenog nacionalnim zakonodavstvom ili praksom.

Članak 3. - Pravo na sudjelovanje u određivanju i poboljšanju uvjeta rada i radne sredine

1. Radi osiguranja djelotvorne primjene prava zaposlenika na sudjelovanje u utvrđivanju i poboljšanju uvjeta rada i radne

sredine u poduzeću, stranke se obvezuju usvojiti ili promicati mjere koje će zaposlenicima ili njihovim predstavnicima, sukladno nacionalnom zakonodavstvu i praksi, omogućiti da pridonese:

- a) utvrđivanju i poboljšanju uvjeta rada, organizacije rada i radne sredine;
- b) zaštiti zdravlja i sigurnosti u okviru poduzeća;
- c) organizaciji socijalnih i socijalno-kulturnih usluga i pogodnosti u poduzeću;
- d) nadzoru nad poštovanjem propisa u tim područjima.

2. Stranke mogu iz područja primjene stavka 1. ovoga članka isključiti poduzeća koja zapošljavaju manje radnika od broja radnika određenog nacionalnim zakonodavstvom ili praksom.

Članak 4. - Pravo starijih osoba na socijalnu zaštitu

Radi osiguranja djelotvorne primjene prava starijih osoba na socijalnu zaštitu, stranke se obvezuju da će usvojiti ili promicati, bilo izravno bilo u suradnji s javnim ili privatnim organizacijama, odgovarajuće mjere kojima se osobito nastoji:

1. omogućiti starijim osobama da što je moguće duže ostanu članovi društva u punom smislu, i to pomoću:
 - a) dostatnih sredstava koja će im omogućiti dostojan život i aktivno sudjelovanje u javnom, društvenom i kulturnom životu;
 - b) osiguranja informacija o postojećim uslugama i pogodnostima za starije osobe i o mogućnostima da se one njima služe;

2. omogućiti starijim osobama da slobodno izaberu svoj način života i da vode nezavisan život u svojoj uobičajenoj životnoj sredini toliko dugo koliko to žele i koliko je to moguće, i to pomoću:
 - a) stanova prilagođenih njihovim potrebama i njihovu zdravstvenom stanju ili adekvatne pomoći za uređenje stana;
 - b) zdravstvene njege i usluga koje zahtijeva njihovo zdravstveno stanje;
3. jamčiti starijim osobama koje žive u ustanovama odgovarajuću pomoć poštujući njihov privatni život, kao i sudjelovanje u odlučivanju o uvjetima života u tim ustanovama.

III. DIO

Članak 5. - Obveze

1. Svaka stranka obvezuje se da će:
 - a) dio ovoga protokola smatrati deklaracijom koja određuje ciljeve čijem će ostvarenju težiti svim prikladnim sredstvima, sukladno odredbama uvodnoga stavka tog dijela;
 - b) smatrati se vezanom s jednim ili više članaka II. dijela ovoga protokola.
2. Svaka stranka službeno će, sukladno odredbama alineje b) stavka 1. ovoga članka, glavnom tajniku Vijeća Europe notificirati jedan ili više odabranih članaka u trenutku polaganja svog instrumenta ratifikacije, prihvata ili odobrenja.
3. Svaka stranka moći će kasnije, u bilo kojem trenutku, notifikacijom upućenom glavnom tajniku izjaviti da se smatra

vezanom bilo kojim drugim člankom ili stavkom iz II. dijela ovoga protokola koji ona još nije bila prihvatila sukladno odredbama stavka 1. ovoga članka. Te naknadne obveze smatrat će se sastavnim dijelom ratifikacije, prihvata ili odobrenja i imat će iste učinke od tridesetoga dana nakon datuma notifikacije.

IV. DIO

Članak 6. - Kontrola poštovanja potpisanih obveza

Stranke će podnositi izvješća o primjeni odredaba II. dijela ovoga protokola koje će one prihvatiti u okviru utvrđenih izvješća na temelju članka 21. Povelje.

V. DIO

Članak 7. - Provedba potpisanih obveza

1. Odredbe iz članaka 1. do 4. II. dijela ovoga protokola mogu se primijeniti:
 - a) zakonima ili propisima;
 - b) ugovorima sklopljenim između poslodavaca ili organizacija poslodavaca i organizacija zaposlenika;
 - c) kombinacijom tih dvaju načina; ili
 - d) drugim prikladnim sredstvima.

2. Obveze koje proistječu iz članaka 2. i 3. II. dijela ovoga protokola smatrat će se ispunjenima ako se te odredbe,

sukladno stavku 1. ovoga članka, budu primjenjivale na veliku većinu zaposlenika kojih se to tiče.

Članak 8. - Odnosi između Povelje i ovog protokola

1. Odredbe ovog protokola ne narušavaju odredbe Povelje.
2. Članci od 22. do 32. i 36. Povelje primjenjuju se, *mutatis mutandis*, na ovaj protokol.

Članak 9. - Teritorijalna primjena

1. Ovaj protokol primjenjuje se na matični teritorij svake stranke. Svaka država može, u trenutku potpisivanja ili u trenutku polaganja akta ratifikacije, prihvata ili odobrenja, izjavom glavnom tajniku Vijeća Europe posebno naznačiti teritorij koji ona za tu svrhu smatra matičnim.
2. Svaka država može, u trenutku ratifikacije, prihvata ili odobrenja ovog protokola, ili u bilo kojem kasnijem trenutku, izjaviti notifikacijom upućenom glavnom tajniku Vijeća Europe da će se Protokol, cjelovito ili djelomično, primjenjivati na jedan ili više nematičnih teritorija koji su naznačeni u toj izjavi za koje ona snosi ili se pretpostavlja da snosi međunarodnu odgovornost. U toj će izjavi posebno navesti članak ili članke II. dijela ovog protokola koje ona prihvaća kao obvezujuće za svaki teritorij naznačen u izjavi.
3. Ovaj protokol stupit će na snagu glede jednog ili više teritorija označenih u izjavi spomenutoj u prethodnom stavku

počevši od tridesetoga dana nakon datuma kada je glavni tajnik primio notifikaciju te izjave.

4. Svaka stranka moći će u bilo kojem kasnijem trenutku izjaviti notifikacijom upućenom glavnom tajniku Vijeća Europe da prihvaća kao obvezujući svaki članak koji ona još nije bila prihvatila za jedan ili više teritorija na koje se ovaj protokol primjenjuje sukladno stavku 2. ovoga članka. Te naknadne obveze smatrat će se sastavnim dijelom izvorne izjave koja se tiče teritorija i imat će iste učinke od tridesetoga dana nakon datuma kada je glavni tajnik primio notifikaciju te izjave.

Članak 10. - Potpisivanje, ratifikacija, prihvata, odobrenje i stupanje na snagu

1. Ovaj protokol otvoren je za potpisivanje državama članicama Vijeća Europe potpisnicama Povelje. On će biti podvrgnut ratifikaciji, prihvatu ili odobrenju. Nijedna država članica Vijeća Europe neće moći ratificirati, prihvatiti ili odobriti ovaj protokol a da istovremeno ili prethodno nije ratificirala Povelju. Instrumenti ratifikacije, prihvata ili odobrenja bit će položeni kod glavnog tajnika Vijeća Europe.
2. Ovaj protokol stupit će na snagu tridesetog dana nakon datuma polaganja trećeg instrumenta ratifikacije, prihvata ili odobrenja.
3. Za svaku državu potpisnicu koja će ga naknadno ratificirati, ovaj protokol stupit će na snagu tridesetog dana nakon datuma polaganja njegova instrumenta ratifikacije, prihvata ili odobrenja.

Članak 11. - Otkazivanje

1. Nijedna stranka ne može otkazati ovaj protokol prije isteka petogodišnjeg razdoblja nakon datuma kada je Protokol stupio na snagu ili prije isteka svakog narednog dvogodišnjeg razdoblja a, u svakom slučaju, glavnom tajniku Vijeća Europe bit će o tome šest mjeseci unaprijed dostavljena obavijest. To otkazivanje neće narušiti pravovaljanost Protokola kod ostalih stranaka pod pretpostavkom da ih nikada ne bude manje od tri.
2. Svaka stranka može, sukladno odredbama prethodnog stavka, otkazati svaki članak II. dijela ovog protokola koji je usvojila, uz ograničenje da broj članaka koji obvezuju tu stranku ne bude nikada manji od jedan.
3. Svaka stranka može otkazati ovaj protokol ili svaki članak II. dijela Protokola pod uvjetima predviđenim u stavku 1. ovog članka s obzirom na svaki teritorij na koji se Protokol primjenjuje na temelju izjave učinjene sukladno stavku 2. i 4. članka 9.
4. Svaka stranka vezana Poveljom i ovim protokolom koja će otkazati Povelju sukladno s odredbama stavka 1. članka 37. Povelje smatrat će se da je također otkazala i Protokol.

Članak 12. - Notifikacije

Glavni tajnik Vijeća Europe obavijestit će države članice Vijeća i glavnog direktora Međunarodnog ureda rada o:

- a) svakom potpisu;
- b) polaganju svakog instrumenta ratifikacije, prihvata ili odobrenja;
- c) svakom datumu stupanja na snagu ovog protokola sukladno člancima 9. i 10.;
- d) svakom drugom aktu, notifikaciji ili komunikaciji koji se odnose na ovaj protokol.

Članak 13. - Aneks

Aneks ovom protokolu njegov je sastavni dio.

U potvrdu toga potpisnici, ispravno ovlašteni, potpisali su ovaj protokol.

Sastavljeno u Strasbourgu 5. svibnja 1988., na engleskom i francuskom jeziku, s tim da su oba teksta jednako vjerodostojna, u jednom primjerku koji će se položiti u arhivu Vijeća Europe. Glavni će tajnik Vijeća Europe svim državama članicama Vijeća Europe proslijediti ovjerene prijepise.

ANEKS PROTOKOLU

Doseg Protokola u odnosu na zaštićene osobe:

1. U osobe na koje se odnose članci 1. i 4. ubrajaju se stranci samo ako su građani drugih stranaka, a koji legalno prebivaju ili regularno rade na teritoriju dotične stranke, s tim da će se spomenuti članci tumačiti u svjetlu odredbi članaka 18. i 19. Povelje. Ovo tumačenje ne isključuje proširenje analognih prava na druge osobe bilo koje stranke.
2. Svaka stranka odobrit će izbjeglicama prema definiciji Ženevske konvencije od 28. svibnja 1951. o statusu izbjeglica i Protokola od 31. siječnja 1969. koji zakonito prebivaju na njenom teritoriju što je moguće povoljniji tretman, a u svakom slučaju ne nepovoljniji od onog na kojeg se stranka obvezala na osnovi tih dokumenata, kao i ostalih postojećih međunarodnih sporazuma koji se primjenjuju na spomenute izbjeglice.
3. Svaka stranka odobrit će apatridima prema definiciji Konvencije o statusu apatrida iz New Yorka od 28. rujna 1954. koji zakonito prebivaju na njenom teritoriju što je moguće povoljniji tretman, a u svakom slučaju ne nepovoljniji od onog na kojeg se stranka obvezala na osnovi tog dokumenta kao i ostalih postojećih međunarodnih sporazuma koji se primjenjuju na spomenute apatride.

Članak 1.

Podrazumijeva se da materija koja se odnosi na socijalnu sigurnost, kao i odredbe koje se odnose na davanje u slučaju nezapo-

slenosti, davanja starima i davanja uzdržavanim osobama, mogu biti isključeni iz primjene ovog članka.

Članak 1. stavak 4.

Ova odredba ne može se tumačiti kao obveza da stranke putem zakona ili propisa utvrde liste zanimanja koje, zbog njihove naravi ili uvjeta njihova obavljanja, mogu biti rezervirane za zaposlenike određenog spola.

Članci 2. i 3.

1. Radi primjene ovih članaka, izraz “predstavnici zaposlenika” označava osobe priznate kao takve nacionalnim zakonodavstvom ili praksom.
2. Izraz “nacionalno zakonodavstvo i praksa” odnosi se, ovisno o slučaju, osim na zakone i propise, i na kolektivne ugovore, druge sporazume između poslodavaca i predstavnika zaposlenika, na običaje kao i na relevantne sudske odluke.
3. Radi primjene tih članaka, izraz “poduzeće” tumači se kao ukupnost materijalnih i nematerijalnih elemenata namijenjenih proizvodnji dobara ili usluga, s pravnom osobnošću ili bez nje, s ciljem ostvarivanja dobiti i s moći odlučivanja o vlastitoj tržišnoj politici.
4. Podrazumijeva se da se religijske zajednice i njihove institucije mogu isključiti iz primjene tih članaka čak i onda

kada su te institucije poduzeća u smislu stavka 3. Ustanove koje obavljaju aktivnosti inspirirane određenim idealima ili vođene određenim moralnim konceptima, idealima i konceptima koji su zaštićeni nacionalnim zakonodavstvom mogu se isključiti iz primjene tih članaka u mjeri nužnoj da bi se zaštitila politika poduzeća.

5. Podrazumijeva se, kada su u jednoj državi prava sadržana u članku 2. i 3. primijenjena u raznim jedinicama poduzeća, kako treba smatrati da dotična stranka zadovoljava obveze koje proizlaze iz tih odredbi.

Članak 3.

Ova odredba ne zadire u ovlasti i obveze država u materiji usvajanja propisa koji se tiču zdravlja i sigurnosti na radnim mjestima kao ni u kompetencije i odgovornosti tijela zaduženih za nadzor njihove primjene.

Izrazi “socijalne i socijalno-kulturne usluge i pogodnosti” odnose se na socijalne i/ili kulturne usluge i pogodnosti koje nude određena poduzeća zaposlenicima kao što je socijalna potpora, sportski tereni, dvorane za dojenje, biblioteke, odmarališta, itd.

Članak 4. stavak 1.

Radi primjene ovog stavka, izraz “što je moguće duže” odnosi se na fizičke, psihološke i intelektualne sposobnosti stare osobe.

Članak 7.

Podrazumijeva se da isključeni zaposlenici sukladno stavku 2. članka 2. i stavku 2. članka 3. nisu uzeti u obzir pri utvrđivanju broja zaposlenika na koje se to odnosi.

**PROTOKOL O IZMJENAMA
EUROPSKE
SOCIJALNE POVELJE**

Države članice Vijeća Europe, potpisnice ovog protokola Europske socijalne povelje, otvorene za potpisivanje u Torinu 18. listopada 1961. godine (dalje u tekstu: Povelja)

odlučne poduzeti izvjesne mjere za poboljšanje djelotvornosti Povelje, a posebice djelovanja njenog nadzornog mehanizma;

smatrajući stoga da je poželjno izmijeniti neke odredbe Povelje,

dogovorile su se kako slijedi:

Članak 1.

Članak 23. Povelje mijenja se i glasi:

“Članak 23. - Dostavljanje primjeraka izvješća i primjedbi

1. Kada glavnom tajniku dostavlja izvješće sukladno člancima 21. i 22., svaka ugovorna stranka dostavit će primjerak tog izvješća onim svojim nacionalnim organizacijama koje su članice međunarodnih organizacija poslodavaca i sindikata koje su sukladno članku 27. stavak 2. pozvane da budu zastupljene na sastancima Odbora vlada. Te će organizacije proslijediti glavnom tajniku sve primjedbe na izvješća ugovornih stranaka. Glavni tajnik dostavit će primjerak tih primjedbi ugovornim strankama o kojima je riječ, koje mogu na to odgovoriti.
2. Glavni tajnik dostavit će primjerak izvješća ugovornih stranaka međunarodnim nevladinim organizacijama koje imaju savjetodavni status pri Vijeću Europe i koje u materiji koju regulira Povelja imaju posebno određenu nadležnost.

3. Izvješća i primjedbe navedene u člancima 21. i 22. te u ovom članku bit će javno dostupni kada to netko zatraži.”

Članak 2.

Članak 24. Povelje mijenja se i glasi:

“Članak 24. - Razmatranje izvješća

1. Izvješća dostavljena glavnom tajniku sukladno člancima 21. i 22. razmotrit će Odbor neovisnih stručnjaka osnovan sukladno članku 25. Odbor će imati na raspolaganju sve primjedbe proslijeđene glavnom tajniku sukladno stavku 1. članka 23. Nakon obavljenog razmatranja, Odbor neovisnih stručnjaka priredit će izvješće koje će sadržavati zaključke.
2. S obzirom na izvješća spomenuta u članku 21, Odbor neovisnih stručnjaka ocijenit će s pravnog gledišta sukladnost nacionalnih zakona, propisa i prakse s obvezama koje za ugovorne stranke o kojima je riječ proizlaze iz Povelje.
3. Odbor neovisnih stručnjaka može ugovornim strankama izravno uputiti zahtjev za dodatnim informacijama i objašnjenjima. S tim u svezi, ako je to nužno, Odbor neovisnih stručnjaka može također održati sastanak s predstavnicima neke ugovorne stranke, bilo na svoju vlastitu inicijativu ili na zahtjev ugovorne stranke o kojoj je riječ. Organizacije navedene u stavku 1. članka 23. bit će o tome obaviještene.
4. Zaključke Odbora neovisnih stručnjaka glavni će tajnik objaviti i proslijediti Odboru vlada, Parlamentarnoj skupšti-

ni te organizacijama navedenim u stavku 1. članka 23. i stavku 2. članka 27.”

Članak 3.

Članak 25. Povelje mijenja se i glasi:

“Članak 25. - Odbor neovisnih stručnjaka

1. Odbor neovisnih stručnjaka sastoji se od najmanje devet članova koje bira Parlamentarna skupština većinom glasova s popisa stručnjaka najvišeg integriteta i priznate kompetencije u nacionalnim i međunarodnim socijalnim pitanjima, predloženih od ugovornih stranaka. Točan broj članova odredit će Odbor ministara.
2. Članovi Odbora biraju se na šest godina. Oni mogu biti još jednom birani.
3. Član Odbora neovisnih stručnjaka izabran kako bi zamijenio člana čiji mandat nije istekao obavljat će dužnost do kraja mandata svoga prethodnika.
4. Članovi Odbora nastupaju u osobnom svojstvu. Tijekom njihova mandata oni ne smiju obavljati nikakvu dužnost koja je nepodudarna sa zahtjevima neovisnosti, nepristranosti i dostupnosti a koje podrazumijeva njihova dužnost.”

Članak 4.

Članak 27. Povelje mijenja se i glasi:

“Članak 27. - Odbor vlada

1. Izvješća ugovornih stranaka, primjedbe i informacije priopćene sukladno stavku 1. članka 23. i stavku 3. članka 24. te izvješća Odbora neovisnih stručnjaka bit će podnesena Odboru vlada.
2. Odbor se sastoji od jednog predstavnika svake ugovorne stranke. On će pozvati najviše dvije međunarodne organizacije poslodavaca i najviše dvije međunarodne organizacije sindikata da pošalju promatrače koji će sjednicama Odbora prisustvovati u savjetodavnom svojstvu. Štoviše, Odbor može zatražiti savjet predstavnika međunarodnih nevladinih organizacija koje imaju savjetodavni status pri Vijeću Europe i posebnu nadležnost u pitanjima koja regulira sadašnja Povelja.
3. Odbor vlada priprema odluke Odbora ministara. U svjetlu izvješća Odbora neovisnih stručnjaka i ugovornih stranaka, on posebice izabire, dajući obrazloženja za svoj izbor na temelju socijalne, gospodarske i druge politike, situacije koje bi prema njegovu mišljenju trebale biti predmetom preporuka svakoj ugovornoj stranci o kojoj je riječ, sukladno članku 28. Povelje. Odbor podnosi izvješće Odboru ministara, koje će se objaviti.
4. Na temelju utvrđenog stanja glede provedbe Socijalne povelje općenito, Odbor vlada može podnositi prijedloge Odboru ministara o provedbi istraživanja o socijalnim pitanjima te o člancima Povelje koje je moguće osuvremeniti.”

Članak 5.

Članak 28. Povelje mijenja se i glasi:

“Članak 28. - Odbor ministara

1. Na temelju izvješća Odbora vlada Odbor ministara, dvotrećinskom većinom onih koji glasuju, a pravo glasa imaju samo ugovorne stranke, prihvaća rezoluciju koja se odnosi na čitav proces nadzora i koja sadrži pojedinačne preporuke za ugovorne stranke na koje se te preporuke odnose.
2. Uzimajući u obzir prijedloge koje daje Odbor vlada sukladno stavku 4. članka 27. Odbor ministara donosi odluke koje smatra prikladnima.”

Članak 6.

Članak 29. Povelje mijenja se i glasi:

“Članak 29. - Parlamentarna skupština

Glavni tajnik Vijeća Europe proslijedit će Parlamentarnoj skupštini, u svrhu održavanja periodičnih plenarnih rasprava, izvješća Odbora neovisnih stručnjaka te Odbora vlada, kao i rezolucije Odbora ministara.”

Članak 7.

1. Ovaj protokol otvoren je za potpisivanje državama članica-

ma Vijeća Europe potpisnicama Povelje, koje mogu izraziti svoju suglasnost da ih veže:

- a) potpis bez rezerve ratifikacije, prihvata ili odobrenja; ili
- b) potpis uz uvjet ratifikacije, prihvata ili odobrenja, koji slijedi ratifikacija, prihvata ili odobrenje.

2. Instrumenti o ratifikaciji, prihvatu ili odobrenju bit će položeni kod glavnog tajnika Vijeća Europe.

Članak 8.

Ovaj protokol stupit će na snagu tridesetog dana nakon datuma kada ugovorne stranke Povelje izraze svoju suglasnost da ih veže Protokol sukladno odredbama članka 7.

Članak 9.

Glavni tajnik Vijeća Europe obavijestit će države članice Vijeća o:

- a) svakom potpisu;
- b) polaganju svakog instrumenta o ratifikaciji, prihvatu ili odobrenju;
- c) datumu stupanja na snagu ovog protokola sukladno članku 8;
- d) svakom drugom aktu, notifikaciji ili priopćenju koje se odnose na ovaj protokol.

U potvrdu toga potpisnici, ispravno ovlašteni, potpisali su ovaj protokol.

Sastavljeno u Torinu 21. listopada 1991. godine, na engleskom i francuskom jeziku, s tim da su oba teksta jednako vjerodostojna, u jednom primjerku koji će se pohraniti u arhivu Vijeća Europe. Glavni će tajnik Vijeća Europe proslijediti ovjerene prijepise svim državama članicama Vijeća Europe.

**DODATNI PROTOKOL
EUROPSKOJ
SOCIJALNOJ POVELJI
KOJIM SE USPOSTAVLJA
SUSTAV KOLEKTIVNIH ŽALBI**

Preambula

Države članice Vijeća Europe*, potpisnice ovog protokola Europskoj socijalnoj povelji, otvorenoj za potpisivanje u Torinu, 18. listopada 1961. (dalje u tekstu: Povelja);

- odlučne poduzeti nove mjere za poboljšanje djelotvorne primjene socijalnih prava zajamčenih Poveljom;
- smatrajući da je taj cilj moguće postići naročito uspostavom postupka kolektivnih žalbi, koji bi, *inter alia*, ojačao sudjelovanje socijalnih partnera i nevladinih organizacija;
- sporazumjele su se o sljedećem:

Članak 1.

Ugovorne stranke ovog protokola priznaju da sljedeće organizacije imaju pravo podnositi prigovore o nezadovoljavajućoj primjeni Povelje:

- a) međunarodne organizacije poslodavaca i sindikata navedenih u stavku 2. članka 27. Povelje;
- b) ostale međunarodne nevladine organizacije koje imaju savjetodavni status pri Vijeću Europe i koje su na popisu koji je u tu svrhu sastavio Odbor vlada;
- c) reprezentativne nacionalne organizacije poslodavaca i sindikata pod jurisdikcijom ugovorne stranke protiv koje su podnijele prigovor.

* Ovaj protokol ne čini sastavni dio izvornika Socijalne povelje, a preveden je na osnovi posebnog dokumenta Vijeća Europe od 11. ožujka 1996.

Članak 2.

1. Svaka država ugovornica može, također, kada izrazi suglasnost da je vezana ovim protokolm sukladno odredbama članka 13., ili u bilo koje vrijeme nakon toga, izjaviti da priznaje pravo neke druge reprezentativne nacionalne nevladine organizacije koja je pod njenom jurisdikcijom, a koja ima posebnu nadležnost u pitanjima reguliranim Poveljom, da podnese prigovor protiv nje.
2. Takve izjave mogu se dati za određeno razdoblje.
3. Izjave će se položiti kod glavnog tajnika Vijeća Europe koji će proslijediti njihove primjerke ugovornim strankama te ih objaviti.

Članak 3.

Međunarodne nevladine organizacije i nacionalne nevladine organizacije, navedene u članku 1.b) i članku 2., mogu podnijeti prigovore sukladno postupku propisanom gore navedenim odredbama samo u onim stvarima za koje im je priznata posebna nadležnost.

Članak 4.

Prigovor se podnosi u pismenom obliku, a mora se odnositi na odredbu Povelje koju je ugovorna stranka o kojoj je riječ prihvatila te se u njemu mora naznačiti u čemu ugo-

vorna stranka nije osigurala zadovoljavajuću primjenu te odredbe.

Članak 5.

Svaki prigovor upućuje se glavnom tajniku koji će potvrditi njegov prijam, obavijestiti o tome ugovornu stranku na koju se prigovor odnosi te ga odmah proslijediti Odboru neovisnih stručnjaka.

Članak 6.

Odbor neovisnih stručnjaka može zatražiti od ugovorne stranke na koju se prigovor odnosi i organizacije koja je podnijela prigovor da u određenom roku podnesu pismene informacije i zapažanja o dopustivosti prigovora.

Članak 7.

1. Ako odluči da je prigovor dopustiv, Odbor neovisnih stručnjaka obavijestit će o tome ugovorne stranke Povelje posredstvom glavnog tajnika. Odbor će zatražiti od ugovorne stranke na koju se prigovor odnosi i organizacije koja je podnijela prigovor da u određenom roku podnesu u pismenom obliku sva potrebna objašnjenja ili informacije, a ostale ugovorne stranke ovog protokola da podnesu primjedbe koje u istom roku žele podnijeti.
2. Ako je prigovor podnijela nacionalna organizacija poslada-

vaca ili nacionalni sindikat ili koja druga nacionalna ili međunarodna nevladina organizacija, Odbor neovisnih stručnjaka obavijestit će, posredstvom glavnog tajnika, međunarodne organizacije poslodavaca ili sindikate navedene u stavku 2. članka 27. Povelje te ih pozvati da podnesu svoje primjedbe u određenom roku.

3. Na temelju objašnjenja, informacija i primjedbi prema stavcima 1. i 2. ovog članka, ugovorna stranka na koju se prigovor odnosi i organizacija koja je podnijela prigovor mogu podnijeti dodatne pismene informacije ili primjedbe u roku koji odredi Odbor neovisnih stručnjaka.
4. Tijekom ispitivanja prigovora Odbor neovisnih stručnjaka može organizirati saslušanje predstavnika stranaka.

Članak 8.

1. Odbor neovisnih stručnjaka izradit će izvješće u kojem će opisati korake koje je poduzeo kako bi ispitaio prigovor te će objelodaniti svoje zaključke o tome je li ugovorna stranka o kojoj je riječ osigurala zadovoljavajuću primjenu odredbe Povelje na koju se prigovor poziva.
2. Izvješće će biti proslijeđeno Odboru ministara. Ono će također biti proslijeđeno organizaciji koja je podnijela prigovor te ugovornim strankama Povelje, koje ga ne mogu objaviti.

Izvješće će se proslijediti Parlamentarnoj skupštini i objaviti u isto vrijeme kada i rezolucija navedena u članku 9., ali ne

kasnije od četiri mjeseca nakon što je bila dostavljena Odboru ministara.

Članak 9.

1. Na temelju izvješća Odbora neovisnih stručnjaka Odbor ministara prihvaća rezoluciju većinom onih koji glasuju. Ako Odbor neovisnih stručnjaka utvrdi da Povelja nije bila primijenjena na zadovoljavajući način, Odbor ministara prihvatit će, dvotrećinskom većinom onih koji glasuju, preporuku upućenu ugovornoj stranci na koju se to odnosi. U oba slučaja pravo glasa ograničeno je na ugovorne stranke Povelje.
2. Na zahtjev ugovorne stranke o kojoj se radi, Odbor ministara može, kada izvješće Odbora neovisnih stručnjaka upozori na nova pitanja, dvotrećinskom većinom ugovornih stranaka Povelje odlučiti da se zatraži savjet od Odbora vlada.

Članak 10.

Ugovorna stranka o kojoj se radi u prvom izvješću koje podnosi glavnom tajniku sukladno članku 21. Povelje dostavit će informacije o mjerama koje je poduzela radi provedbe preporuke Odbora ministara.

Članak 11.

Članci 1. do 10. ovog protokola primjenjuju se također na članke II. dijela prvog Dodatnog protokola Povelje u odnosu na države stranke tog protokola, i to u mjeri u kojoj su ti članci prihvaćeni.

Članak 12.

Države stranke ovog protokola smatraju da prvi stavak aneksa Povelji koji se odnosi na III. dio glasi:

“Smatra se da Povelja sadrži pravne obveze međunarodnog karaktera čija je primjena podvrgnuta isključivo nadzoru predviđenom u IV. dijelu te u odredbama ovog protokola.”

Članak 13.

1. Ovaj protokol otvoren je za potpisivanje državama članicama Vijeća Europe, potpisnicama Povelje, koje mogu izraziti svoju suglasnost da ih veže:
 - a) potpis bez rezerve ratifikacije, prihvata ili odobrenja, ili
 - b) potpis uz uvjet ratifikacije, prihvata ili odobrenja nakon kojeg slijedi ratifikacija, prihvata ili odobrenje.
2. Država članica Vijeća Europe ne može izraziti svoju suglasnost da je vezana ovim protokolom bez prethodne ili istovremene ratifikacije Povelje.
3. Instrumenti ratifikacije, prihvata ili odobrenja bit će položeni kod glavnog tajnika Vijeća Europe.

Članak 14.

1. Ovaj protokol stupit će na snagu prvog dana u mjesecu nakon isteka razdoblja od mjesec dana nakon datuma kada je pet država članica Vijeća Europe izrazilo svoju suglasnost da ih veže Protokol sukladno odredbama članka 13.
2. U odnosu na svaku državu članicu koja naknadno izrazi svoju suglasnost da je njime vezana, Protokol će stupiti na snagu prvog dana mjeseca nakon isteka razdoblja od mjesec dana nakon datuma polaganja instrumenta o ratifikaciji, prihvatu ili odobrenju.

Članak 15.

1. Svaka stranka može u bilo koje vrijeme otkazati ovaj protokol notifikacijom upućenom glavnom tajniku Vijeća Europe.
2. To otkazivanje stupa na snagu prvog dana mjeseca nakon isteka razdoblja od dvanaest mjeseci nakon datuma kad je glavni tajnik primio tu notifikaciju.

Članak 16.

Glavni tajnik Vijeća Europe izvijestit će države članice Vijeća o:

- a) svakom potpisu;
- b) polaganju svakog instrumenta ratifikacije, prihvata ili odobrenja;
- c) datumu stupanja na snagu ovog protokola sukladno članku 14;

- d) svakom drugom aktu, notifikaciji ili izjavi koja se odnosi na ovaj Protokol.

U potvrdu toga potpisnici, ispravno ovlašteni, potpisali su ovaj protokol.

Sastavljeno u Strasbourgu 9. studenog 1995. godine, na engleskom i francuskom jeziku, s tim da su oba teksta jednako vjerodostojna, u jednom primjerku koji će se položiti u arhivu Vijeća Europe. Glavni tajnik Vijeća Europe proslijedit će ovjerene prijepise svim državama članicama Vijeća Europe.

**EUROPSKA
SOCIJALNA POVELJA**

Izdavač

**CENTAR ZA RAZVOJ
NEPROFITNIH ORGANIZACIJA**

Prijevod

Vlado Puljiz i Siniša Zrinščak
Siniša Rodin (Protokol o izmjenama Europske socijalne povelje i
Dodatni protokol Europskoj socijalnoj povelji kojim se uspostavlja
sustav kolektivnih žalbi)

Redaktor

Vlado Puljiz

Konzultant

Gojko Bežovan

Lektor

Branka Römer

Priprema za tisak

Grafička radionica "Naklada KAROLINA"

Tisak

"SENS", Zagreb, Trg I. Kukuljevića 6

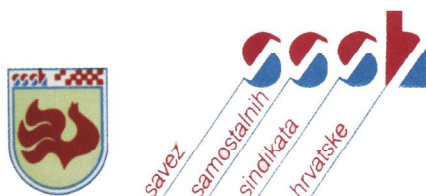
Tiskano u 1500 primjeraka

Tiskanje Europske socijalne povelje pomogli su:

Republički fond socijalne zaštite

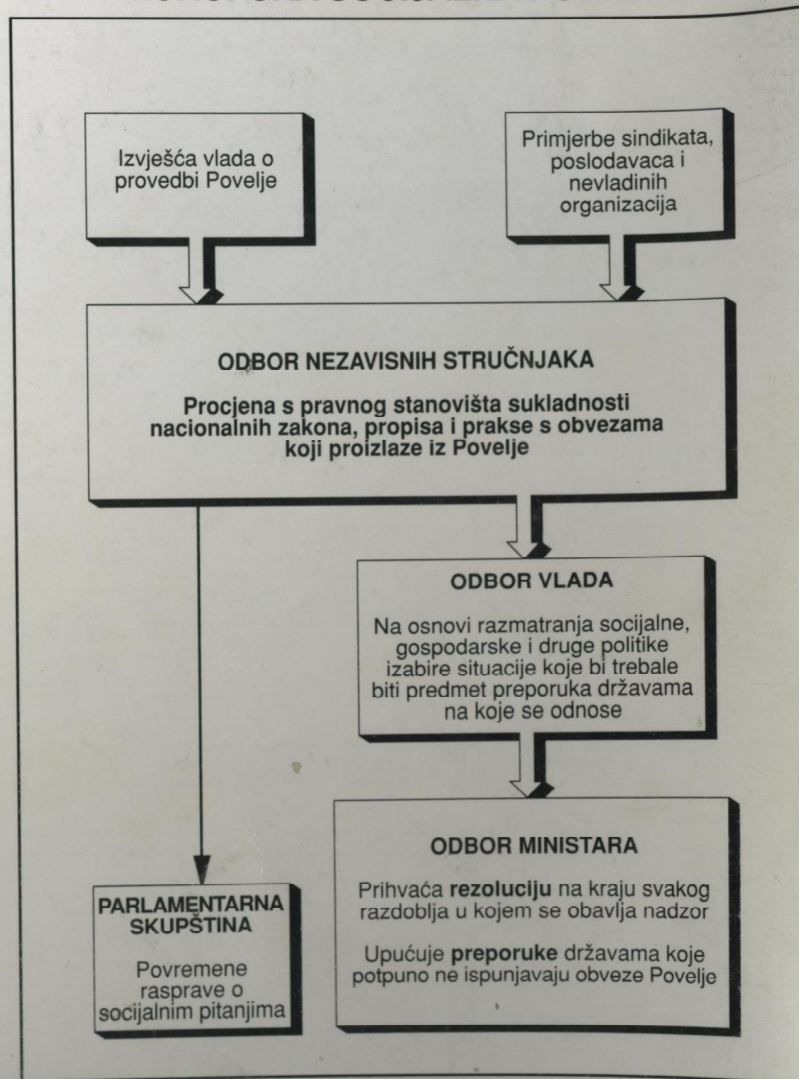

British Embassy

**INSTITUT
OTVORENO DRUŠTVO
HRVATSKA**

Vijeće Europe
EUROPSKA SOCIJALNA POVELJA

ISBN 953 - 97092 - 0 - 2

